

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 1 av 14

A

1. Hermeneutikk

Hermeneutikk er et viktig begrep innenfor samfunnsvitenskapen. Kort fortalt betyr det 'læren om fortolkning'. Weber tok i sin tid til ordet om en fortolkende sosiologi, og mente det var vesenforstykker mellom naturvitenskapen og samfunnsvitenskapen, og således trengte vi å forstå de på ulike måter ~~h~~ i samfunnsvitenskapen fortolker vi det vi studerer, det er noe mer enn de kausale sammenhengene i naturen. I en metodisk sammenheng vil det være viktig å være seg dette bevisst, ettersom det legger en subjektiv dimensjon på forståelsen av prosesser.

Anthony Giddens tok dette begrepet videre til det han kalte 'dobbelhermeneutikk'. Hans poeng er at samfunnsvitenskapen ikke bare fortolker verden, men at vi ~~også~~ fortolker en allerede fortolket verden. Aktører tolker og fortolker de prosesser en tar del i, og når disse blir studert får vi en 'dobbelfortolkning'. Det er ikke bare forskeren som legger subjektive føringer, men også forskningsobjektet, altså blir tolkningene intersubjektive. Dette er i tråd med en sosialkonstruktivistisk tilnærming, hvor det motsatte, positivistiske, ville ment at det stapes en 'sann' objektiv ~~forskning~~ forståelse, via gjennom forskning.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 2 av 14

② Postmodernitet

Aakvaag, sammen med de fleste andre teoretikere, gjør det klart at det ikke finnes en definisjon av postmodernitet. Det er en retning som har utspilt seg i flere ulike fagfelt, og kan ha forskjellige betydninger i ulike tradisjoner. Likevel er det kjennetegn som er nyttige for å beskrive postmoderniteten. Først og fremst er det en kritikk av det moderne prospektet. De typiske trekkene ved moderniteten blir kritisert, og byttet ut. Det som preget det moderne samfunnet slik som industri/produksjon, kjernefamilien og nasjonalstat er byttet ut med henholdsvis konsum, postfamiliale familier (dine og mine barn),^{is} og kosmopolitisme. Vi skal ikke lenger yte, men heller nyte. Viktigste av alt er troen på fornuften, som blir erklært død av enkelte postmodernister. Fornuft og rasjonalitet er bare sant i den gitte diskursen, men ikke mer sann enn ^{andre} diskursen. Identitet er ikke lenger gitt av klasse, nasjon og kjønn, men noe hver enkelt aktør må ta stilling til og velge. Det finnes ikke en identitet til hver aktør, men kun et mylder av ulike identiteter og roller. Hetrofil idag, bifil imorgen. Verden er ikke lenger sett på som et ordnet kosmos, men begrepspluralismen og ulike nye ~~for~~ samtidsdiagnoser kritiserer moderniteten og dens ensidighet, og gir ikke et entydig svar, men skaper et rom for ulike nye teorier og forståelser.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 3 av 14

4. Panoptikon

Panoptiske institusjoner ble innført av Foucault som en del av hans heller dyste beskrivelse av samfunnet. Panoptiske institusjoner bygger på Jeremy Benthams fremstilling av fengselet. Det handler om hvordan mennesker blir tvunget inn i fengselsaktige institusjoner som således skaper føyelige mennesker. De retter seg mot kroppen, bestemmer tid og rom, har effektive sanksjoner, bygger på eksaminering og overvåking, og har helt klare normalitetsbegreper. I skrivende stund tar jeg del i en slik panoptisk prosess.* Kroppen min må tilpasse seg de gjeldende reglene, det er den som bestemt har en plass ved pulken. Jeg har en helt klar tidsramme, 5 timer, hvor jeg helst skal bruke en tredjedel av denne tiden på den første delen. Romlig har jeg et bestemt klasserom, en bestemt stol, og jeg har ikke lov til å flytte meg, eller bevege meg over i andres rom. Bytter jeg disse reguleringene vertel sanksjonene. Jeg kan bli tatt for fusk og utestengt fra universitetet, men jeg kan og bli bekræftet dersom sensor mener dette er en god beskrivelse. Jeg blir eksaminert, eller høyeste forstand, og eksaminensrapporten våker over meg, - og passer på jeg følger normen og reglene. Som student er det helt klare normer som skal følges, alle i rommet her oppfører seg tilsynelatende ulikt, konformiteten og normaliteten bestemmer vår væremåte, slik *som Foucault ville kalt det

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 4 av 14

Foucault ville sagt det.

6. Basisinstitusjon

En institusjon kan defineres som en arena hvor aktører møtes og samhandler. De kjennetegnes ved å ha sentrale funksjoner i samfunnet, og består selv når de enkelte aktørene dør. De overlever de enkelte aktørene.

Basisinstitusjoner er de hovedinstitusjonene i et gitt samfunn. Grinner forklarer en institusjon som minst sett kun en konvensjon. Alle institusjoner er konvensjoner, selvom ikke alle konvensjoner er institusjonalisert. Ulike aktører har ulike roller i en institusjon, og klare normative prinsipper som skal følges. Det er trekk som er gitt for å opprettholde funksjonen institusjonen har. Basisinstitusjoner i vårt samfunn er ~~et~~ familie og ekteskap, utdanning, massemedier, arbeid, stat og marked.

Basisinstitusjoner har ofte en sosialiserende funksjon, - og i kan si familien har den primære rollen for dette, selvom enkelte barnehagepedagoger vil hevde at den primære sosialisingsrollen er tatt over av utdanningsinstitusjonen, som tradisjonelt har hatt en sekundær rolle.

Basisinstitusjoner opprettholder vår struktur, gjennom at aktørens ~~be~~ samhandling på de gitte arenaene, de blir reproduisert gjennom aktørene.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 5 av 14

B)

3. AKTØR/STRUKTUR

Aktør/struktur spørsmålet har vært en viktig del av den moderne sosiologien, og har for mange sosiologer vært grunnleggende spørsmål for hvordan samfunnet skal forstås. Det handler om hvilken ~~retning~~ retning kausaldireksjonen går, og fra hvilken vinkel samfunnet må forstås ut ifra. Er det strukturen som forklarer aktørens handling, eller må strukturen forstås ut fra aktørens handling? Det handler om en overfra og ned tolkning, eller en nedifra og opp tolkning. Slik Aarvåag presenterer den moderne sosiologien, ser det ut til at dette har vært det mest sentrale spørsmålet for å forklare samfunnet som helhet. Denne oppgaven vil bruke Aarvåags fremstilling for å belyse dette motsetningsparet. Ulike ~~løsninger~~ forsøke på løsninger vil bli kort beskrevet og drøftet, det vil altså bli fokusert mer på utviklingen av aktør/struktur forståelsen enn en grundig gjennomgang av en enkelt løsning.

Helt fra samfunnsfagets opprinnelse har dette 'problemet' vært diskutert. Durkheim tok til orde for det vi kan kalle metodologisk kollektivisme. Han mente enkeltaktørens hverdagsforståelse ikke inkluderte de vintendele konsekvensene av

*representanter

egen handling, og derfor måtte en ta utgangspunkt i strukturen for å forstå samfunnet. Weber på den andre siden la mye større vekt på aktørens frie vilje og evne til å handle reflektert, og ~~var~~ ~~således~~ en metodologisk individualistisk

Talbot Parson ønsket å løse det han kalte et uprøvet skille mellom nettopp aktør og struktur. Han ønsket å gjøre dette ved å ta det beste fra to verdener; idealismen og positivismen. Utgangspunktet så han som at aktøren var fritt velgerende (idealismen) samtidig som det var styrt av strukturen (positivisme), altså aktør i situasjon. Dette kan i utgangspunktet virke som en god tilnærming, men gjennom utviklingen av det generelle handlingssystemet og AGIL-schemaet kommer det frem en uklar vektlegging av aktør i struktur. Han forteltes at kulturen satte målene for hva ~~aktører~~ aktører ønsker å oppnå, mens det var gjennom institusjonen disse målene kunne nås, de var middelet. Disse to delene utgjorde strukturen, altså kultur og institusjon. Person og atferdsorganismen svarte til aktøren. En persons identitet blir formet av disse strukturene, og atferdsorganismen forklarer våre fysiske behov. Et eksempel kan være om utdanning. Kulturen setter mål for hva vi ønsker å

Emnekode : EX - 104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 7 av 14

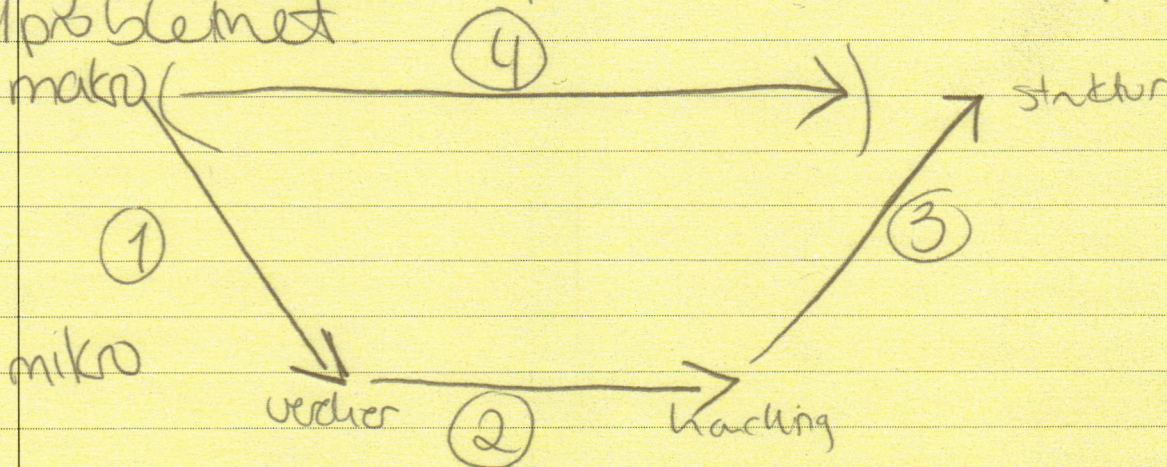
å oppnå, som i vårt samfunn kan være en god jobb med greit inntekt. For å nå dette målet må vi ta del i utdanningsinstitusjonene, grunnskole og videre utdanning som gir ønsket arbeid. Som person selverrealiserer vi oss gjennom utdanningen og kroppen, atferdsorganismen trenger personen fra arbeidet for å forsørge oss selv, eventuelt familien, dekke våre fysiske behov. Parson beskriver denne prosessen som en 'trickle down' effekt. Det er en klar retning på kausalpilen fra kultur og institusjon til person. Parson er blitt betegnet som en hardbarka funksjonalist, og kritisert for å være for strukturorientert. Han legger for stor vekt på strukturens begrensede funksjon, og således ser det ut til at mennesket er determinert, og ikke fritt velgender slik som utgangspunktet hans tilsa.

Som en motreaksjon oppsto to ulike teoriretninger; mikrointeraksjonismen og Teorien om rasjonelle valg. ^(teori) Fellesstrekk for disse teoriretningene var aktørfokusert, og en menneskemodell som tilsa at aktøren er fritt velgender. Innenfor mikrointeraksjonismen ~~oppsto~~ ^{oppsto} retningen symbolisk interaksjonisme med Blumer og Goffman ^{som} sterke representanter, mens Alfred Schutz representerte fenomenologisk retning. Felles var det troen på at aktørenes handlinger skapte strukturen, og har således

blitt kritisert for å legge for mye forklaring i aktørens rolle, - og således overse strukturens betydning. Det samme argumentet kan bli rettet mot TRV, men likevel har TRV hatt enkelte forstærkere som jeg finner relevant og ta med i denne oppgaven. Det er Coleman's 'backstage-modell' jeg sikter til, - som et relativt godt ~~forståelse~~ * på å løse aktør/struktur

* eksempel problemet

Relasjon ① viser hvordan strukturen former aktørens verdier og normbegreper, de oppstår ikke ut av intet, men som en del av de strukturer en er sosialisert inn i. Videre ② påvirker våre verdier handlingsvalget vårt. På sikt har også våre handlingsvalg konsekvenser på makronivå, og kan således endre/påvirke strukturen. Coleman tar opp 4 forskjellige effekter:

- ~~intenderte~~ positive effekter, slik som når flere aktører går sammen for å eksempelvis opprette regulerings- som trafikkregler. Intenderte reguleringer er handlinger gjort i fellesskap med

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 9 av 14

negativt utfall, gjort med vilje og vilje.
Det er nettopp hva som skjer i en global sammenheng, idag med hensyn til klima. Det velges bevisst bort effektive løsninger for å endre miljøpolitikken som er en del av strukturen. Vi har også vitende handlinger som kan påvirke strukturen, slik som positive; markedets usynlige hånd som regulerer pris til å passe til både etterspørsel og tilbud, eller negative; når alle mange velger bilen til jobb, og saldet blir større i kjøp.

Kritikk er blitt rettet mot slike rasjonelle, aktør baserte teorier blant annet på grunnlag av at de tar rasjonaliteten hos aktøren litt for langt. Hadde vi hele tiden ~~var~~ brukt rasjonaliteten vår ideo forstand TRV teoretikere påstår ville verden stoppet opp. Mye av aktørers valg skjer automatisk, og ikke noe som reflekteres over i så stor grad. Dette blir godt beskrevet i Monty Pythons ~~klipp~~ 'soccer game', hvor alle skjer i en fotballkamp grunnet at det ikke kan handles for et rasjonelt og reflektert valg er gjort. Slik fungerer ikke hverdagen, og teorien er ~~ikke~~ ikke så gyldig. Kausalpilen er blitt snudd, med et for stort aktørfokus, og strukturens rolle blir unntvundet.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 10 av 14

*teori

Som det nå er blitt vist, struktur/aktor problemet er forsvunnet løst, men har endt opp likevel å være for struktur eller aktor orientert. Aakvaag beskriver de neste teoriene som en del av en ny fase, hvor det ikke skal være et gitt struktur eller aktor utgangspunkt, men en annen type tilnærming.

Giddens strukturasjonsteori er et eksempel på dette. Han har gått bort ifra begrepene struktur og aktor, men har så og si erstattet de med objektivitet og subjektivitet, som går ut på det samme. Aktøren blir her, ifølge Giddens, ulike typer bevissthet som svarer til ulike deler av en aktørs bevis refleksivitet. Dette er diskursiv bevissthet, praktisk bevissthet og underbevissthet. Sammen utgjør dette aktøren. Han løser skillet mellom objektivitet og subjektivitet gjennom det han kaller 'strukturens dualitet'. I det legger Giddens det faktum at strukturer muliggjør aktørens handling, og aktørens handling opprettholder strukturer. Han bruker metafor fra lingvistikk om parole, altså talen, som her representerer aktøren, og langue, språksystemet som representerer strukturer i samfunnet. ~~Språket~~ ~~et system~~ Språksystemet består gjennom talen, altså at språket blir brukt, talen bruker av talen opprettholder språksystemet. Samtidig muliggjør språksystemet talen.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 1114 av 14

Vi trenger språksystemet for å snakke, for å vite hva vi skal si. Gjennom denne metaforen klarer også Giddens å vise hvordan systemet også kan være i endring. Gjennom talemåten kommer nye ord i bruk, og på slutt blir de tatt inn i språksystemet. Nye ord blir innført i ordboken mens andre går ut. Særlig er 'strukturens dualitet' et godt forsøk på å innføre en ny utvikling på struktur/aktør-problemet. Samtidig har Giddens blitt kritisert for å kunne vellet legge strukturens muliggjørende funksjon, og glemme hvordan strukturen ofte oppleves som begrensende. Giddens har svært på en slik kritikk ved å greie ut om systemets institusjoner som den begrensende funksjonen, men Aakvaag står fast på at det ikke er godt nok, og at den er for lite substansiell.

Et annet forsøk på å tilnærme seg aktør/struktur-problematikken er Habermas' kommunikative syntese. Han bygger på videre på de samme grunnprinsippene som TRU består av, men innfører et nytt begrep som viser hvordan samfunnet ikke går i stå gjennom for mye refleksjon. Dette begrepet er livsverden. Det består av det for-teoretiske, det vi bare vet, normer og verdier som gjør at vi handler reflektert, uten de lange rasjonelle tanke-reklarer. Dette svarer til det samme

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 12 av 14

*kaffen
i kaffen

som Giddens kalte praktiske bevissthet
Habermas har fokus på kommunikativ handling,
altså at det er 'det bedre argument' som
motiverer handling. Vi er integrert i livsverden
og systemverden, hvor systemintegrasjonen
består av jelle-kommunikativ handling.
Habermas legger vekt på den kommunikative,
altså den sosiale integrasjonen som den
viktigste i samfunnet.
Hans ~~argument~~ argument om hvordan livsverden
anlaster den kommunikative handlinger
viser hvordan struktur og aktør henger sammen
uten at samfunnet stopper opp av for reflekterte
aktører, ettersom livsverdenen var for seg av
dette.

*som
begrep

Til sist vil jeg nå gi en kort beskrivelse
av Bourdieus syntese, som også
ønsker å ~~og~~ beskrive samfunnet, uten
å vektlegge aktør eller struktur i for stor
grad. Han bruker, slik som Giddens, objektivitet
og subobjektivitet* Han mener at vi må
gjøre to epistemologisk brudd for å
gi en god beskrivelse av samfunnet.
Det første bruddet kalles han den
objektivistiske bruddet. Her finner vi
sosiale rom og de sosiale felt.
Kapital er og et viktig begrep. Utdet
kapitalbegrep består av tre former;
økonomisk kapital, kunnskapskapital og
sosial kapital. Mengden og typer

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 13 av 14

kapital plasserer aktørene hierarkisk i forhold til hverandre. I det sosiale felt er det en bestemt type kapital som er den dominerende, for eksempel vil økonomisk kapital være dominerende i en økonomisk sfære (marked). Det sosiale rom og det sosiale felt sier noe om strukturen i samfunnet. Denne strukturen blir opprettholdt ved at kapitalmengden blir sprevid eller forsvant. Klassekamp i et nytt format gjennom at aktører ønsker mer av ulike former for kapital eller ønsker å redde/hver som skal være gjeldende kapital innen for et felt, -reproduseres - stabiliseres, samfunnet. Bourdieu har og med et subjektivistisk blikk som i stor grad bringer aktøren inn på banen. Det er ikke bare strukturen, sosiale rom og felt som definerer individer, men også det han kaller 'habitus'. Habitus er individspesifikt, men aktører fra samme sosiale posisjon vil ha lignende væremåter. Habitus er en struktur bestående av verdier og normer, og aktørfokusset kommer til sin rett innenfor de strukturelle rammer. Strukturen muliggjør, samtidig som den begrenser, men aktøren har fundamentalt mulighet til å endre strukturen, f.eks gjennom politisk mobilisering.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6813
Dato : 15.12.2011
Ark nr. : 14 av 14

Denne oppgaven har gitt en kort introduksjon til hvordan enkelte samfunnsforskere har forsøkt å løse aktør/struktur-problemet. Disse har blitt drøftet, og svakhet ved de ulike teoriene har blitt belyst. Til tross for at det har vært problematisk å løse dette ~~pro~~ skillet, har disse teoriene likevel gitt viktig innsikt til vår samfunnsforståelse.

Dette motsetningsparet som dominerte midten av 1900-tallet har i stor grad blitt forlatt i senere forskning, hvor andre motsetningspar har blitt fokusert på. ~~Senere~~ Nyere tid har nettopp skillet mellom det moderne og det postmoderne kanskje fått et like stor fokus som aktør-struktur skillet hadde ~~brutt~~ i sin tid.